

**Belgische Kamer
van Volksvertegenwoordigers**

GEWONE ZITTING 1997 - 1998 (*)

MEI 1998

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

betreffende Algerije

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
BUITENLANDSE BETREKKINGEN (1)

UITGEBRACHT DOOR
MEVROUW LISETTE CROES-LIETEN

- (1) Samenstelling van de commissie
Voorzitter : de heer de Donnée (F-X)

A. — Vaste leden

C.V.P. HH. Cauwenberghs,
Eyskens, Ghesquière,
Mevr. Verhoeven.
P.S. HH. Grosjean,
Harmegnies, Moriau.
V.L.D. H. De Croo, Eeman,
Versnick.
S.P. Mevr. Croes-Lieten,
H. Van der Maelen.
P.R.L.- HH. de Donnée, Simonet.
F.D.F.
P.S.C. H. Gehlen.
Vl.Blok H. Lowie.

Agalev/H. Van Dienderen.
Ecolo

B. — Plaatsvervangers

C.V.P. H. De Crem,
Mevr. Hermans,
HH. Moors, Van Erps, N.
P.S. HH. Borin, Henry, Larcier,
Meureau.
V.L.D. HH. Chevalier, Daems,
Lahaye, Valkeniers.
S.P. Mevr. Dejonghe,
HH. Schellens, Schoeters.
P.R.L.- HH. Bacquellaine, Michel,
F.D.F. Reynders.
P.S.C. HH. Beaufays, Mairesse.
Vl.Blok HH. Sevenhans,
Van den Eynde.
Agalev/HH. Decroly,
Ecolo Mevr. Schüttringer.

C. — Niet-stemgerechtigd lid

V.U. H. Borginon

Zie :

- 1296 - 97 / 98:

- N° 1: Voorstel van resolutie.
- N°s 2 en 3 : Amendementen.

Zie ook :

- N° 5 : Tekst aangenomen door de Commissie.

(*) Vierde zitting van de 49ste zittingsperiode

**Chambre des Représentants
de Belgique**

SESSION ORDINAIRE 1997 - 1998 (*)

MAI 1998

PROPOSITION DE RESOLUTION

sur l'Algérie

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES RELATIONS EXTERIEURES (1)

PAR
Mme LISETTE CROES-LIETEN

- (1) Composition de la commission
Président : M. de Donnée (F-X)

A. — Titulaires

C.V.P. MM. Cauwenberghs,
Eyskens, Ghesquière,
Mme Verhoeven.
P.S. MM. Grosjean,
Harmegnies, Moriau.
V.L.D. MM. De Croo, Eeman,
Versnick.
S.P. Mme Croes-Lieten,
M. Van der Maelen.
P.R.L.- MM. de Donnée, Simonet.
F.D.F.
P.S.C. M. Gehlen.
Vl.Blok M. Lowie.

Agalev/M. Van Dienderen.
Ecolo

B. — Suppléants

C.V.P. M. De Crem,
Mme Hermans,
MM. Moors, Van Erps, N.
P.S. MM. Borin, Henry,
Larcier, Meureau.
V.L.D. MM. Chevalier, Daems,
Lahaye, Valkeniers.
S.P. Mme Dejonghe,
MM. Schellens, Schoeters.
P.R.L.- MM. Bacquellaine, Michel,
F.D.F. Reynders.
P.S.C. MM. Beaufays, Mairesse.
Vl.Blok MM. Sevenhans,
Van den Eynde.
Agalev/M. Decroly,
Ecolo Mme Schüttringer.

C. — Membre sans voix délibérative :

V.U. M. Borginon

Voir :

- 1296 - 97 / 98:

- N° 1: Proposition de résolution.
- N°s 2 et 3 : Amendements.

Voir aussi :

- N° 5 : Texte adopté par la Commission.

(*) Quatrième session de la 49ème législature

DAMES EN HEREN,

Uw commissie heeft dit voorstel van resolutie besproken tijdens haar vergaderingen van 4 februari en 6 mei 1988.

Tussen beide data in, is op initiatief van uw rapporteur een informele werkgroep bijeengekomen om een nieuwe tekst uit te werken, die door vertegenwoordigers van de meeste fracties mede werd ondertekend (*amendement nr. 1 van mevrouw Croes, de heren Borginon, Delizée, Gehlen, Harmegnies, Eeman, mevrouw Schüttringer, de heren Simonet en Van Erps - Stuk nr. 1296/2*).

Ondertussen hadden de commissieleden de gelegenheid op 17 maart 1998 een gesprek te voeren met de leden van een Algerijnse parlementaire afvaardiging.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING VAN EEN VAN DE INDIENERS

De heer Delizée licht de tekst van het in Stuk 1296/1 afgedrukte voorstel van resolutie toe. De spreker merkt daarbij meteen op dat die op 26 november 1997 ingediende tekst bij de tijd zal moeten worden gebracht.

Sindsdien is de toestand op het terrein er immers – meer bepaald tijdens de ramadan – sterk op achteruit gegaan.

De spreker onderstreept dat het Algerijnse dossier in alle nederigheid moet worden behandeld. Het spreekt voor zich dat er voor de Algerijnse crisis geen mirakeloplossingen zijn.

In de allereerste plaats moet het door de fundamentalisten gepleegde geweld uiteraard worden veroordeeld. Terzelfder tijd mag niet uit het oog worden verloren dat dit geweld sneller uitbreiding neemt naarmate de economische en politieke toestand van Algerije daarvoor een gunstige voedingsbodem biedt: sociale onrechtvaardigheid, een loodzware bureaucratie, de economische crisis, een overheid die zelf nauwelijks respect opbrengt voor de rechtsstaat.

Allicht moet het niets ontziende geweld van de terroristen aan de kaak worden gesteld, maar zulks betel niet dat de Algerijnse overheid ook moet worden gevraagd meer vertrouwen te hebben in de Algerijnse civiele maatschappij, er de vrijheid van meningsuiting te waarborgen, de beschuldigingen van verkiezingsfraude op hun juistheid na te trekken, de mensenrechten te eerbiedigen, volledige opheldering te brengen omtrent de slachtpartijen, de aanstichters ervan te vervolgen en terzake de oprichting van een onafhankelijke en onpartijdige onderzoekscommissie mogelijk te maken.

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de résolution a été examinée par votre commission lors de ses réunions du 4 février et du 6 mai 1998.

Entre ces deux dates, un groupe de travail informel s'est réuni à l'initiative de votre rapporteuse pour élaborer un nouveau texte, cosigné par des représentants de la plupart des groupes politiques (*amendement n° 1 de Mme Croes, MM. Borginon, Delizée, Gehlen, Harmegnies, Eeman, Mme Schüttringer, MM. Simonet et Van Erps - Doc. n° 1296/2*).

Dans l'intervalle, les membres de la commission ont pu s'entretenir, le 17 mars 1998, avec les membres d'une délégation parlementaire algérienne.

I. EXPOSÉ INTRODUCTIF DE L'UN DES AUTEURS

En présentant la proposition de résolution telle qu'elle figure au document n° 1296/1, *M. Delizée* fait d'emblée observer que ce texte, déposé le 26 novembre 1997, devra être actualisé.

La situation sur le terrain s'est en effet aggravée depuis cette date, particulièrement durant la période du ramadan.

L'intervenant souligne que le dossier algérien doit être abordé avec humilité: à l'évidence, il n'y a pas de solution miracle à la crise algérienne.

Il faut évidemment, en tout premier lieu, condamner la violence des fondamentalistes. En même temps, on ne peut perdre de vue que celle-ci se propage d'autant plus facilement que la situation économique et politique de l'Algérie représente pour elle un terreau favorable: injustice sociale, pesanteurs bureaucratiques, crise économique, pouvoir ne respectant guère l'Etat de droit.

Dès lors, s'il faut évidemment dénoncer la barbarie des terroristes, il faut également demander aux autorités algériennes d'accorder plus de confiance à la société civile algérienne et d'y garantir la liberté d'expression, de vérifier les accusations de fraude électorale, de respecter les droits de l'homme, de faire la lumière sur les carnages, d'en poursuivre les auteurs et de permettre la constitution d'une commission d'enquête indépendante et impartiale sur ce sujet.

In verband met dat laatste punt eisen de indieners van de resolutie niet dat het daarbij om een internationale onderzoekscommissie moet gaan. Het is er hen vooral om te doen dat een en ander efficiënt verloopt en zij vinden het van wezenlijk belang dat men daarvoor in de eerste plaats op de bevolking, de civiele maatschappij en de Algerijnse parlementariërs kan steunen.

Essentieel is daarom dat er een onderzoekscommissie komt die ter plaatse in alle vrijheid onderzoeken kan uitvoeren, en in alle onafhankelijkheid kan werken. Mits die voorwaarden vervuld zijn, kan het daarbij dus perfect om een nationale onderzoekscommissie (bijvoorbeeld een parlementaire onderzoekscommissie) gaan.

De diverse verzoeken aan het adres van de Belgische regering, de Europese Unie en de Organisatie van de Verenigde Naties om de eerbiediging van de mensenrechten in Algerije te waarborgen en een vreedzame afloop van de Algerijnse crisis mogelijk te maken, worden in de voorgestelde resolutie opgesomd (Stuk nr 1296/1, blz. 4).

De indieners wensen overigens dat de Belgische parlementsleden in dialoog treden met hun Algerijnse collega's.

II. BESPREKING

1. Opmerkingen op grond van het voorstel van resolutie nr.1296/1

Alle sprekers achten het wenselijk het voorstel aan te vullen en te actualiseren.

Zo werden meer bepaald de volgende opmerkingen gemaakt :

— over de oprichting van een onderzoekscommissie :

De heren Van der Maelen en Van Erps benadrukken dat de Algerijnen, met inbegrip van de politieke oppositie (zoals duidelijk gebleken is uit de hoorzitting die de commissie op 22 januari 1998 heeft gehouden met mevrouw Khalida Messaoudi), uitermate afkerig zijn van buitenlandse inmenging en dat het noodzakelijk is de Algerijnse soevereiniteit te eerbiedigen.

De heer Van der Maelen voegt eraan toe dat van enige poging tot oprichting van een internationale onderzoekscommissie dan ook mag worden gevreesd dat ze contraproductief zal zijn. Hoe dan ook, de oplossing van de huidige situatie zal van de Algerijnen zelf moeten komen.

Sur ce dernier point, les auteurs de la résolution n'exigent pas qu'il s'agisse d'une commission d'enquête internationale. Ils privilégient plutôt l'efficacité et estiment essentiel de s'appuyer pour ce faire prioritairement sur la population, la société civile et les parlementaires algériens.

L'essentiel est dès lors qu'il y ait une commission d'enquête libre d'enquêter sur place et de travailler en toute indépendance. Pour autant que ces conditions soient réunies, cette commission d'enquête pourrait donc être nationale (il pourrait par exemple s'agir d'une commission parlementaire).

Les différentes demandes adressées au gouvernement belge, à l'Union européenne et à l'Organisation des Nations unies afin de faire garantir le respect des droits de l'homme en Algérie et de permettre une issue pacifique à la crise algérienne sont énumérées dans la résolution proposée (Doc. n° 1296/1, p. 4).

Les auteurs souhaitent par ailleurs que le parlement belge entame un dialogue avec les parlementaires algériens.

II. DISCUSSION

1. Observations sur la base de la proposition de résolution n° 1296/1.

Tous les intervenants ont estimé souhaitable de compléter et d'actualiser la proposition.

En particulier, les observations suivantes ont été formulées :

— sur la constitution d'une commission d'enquête :

MM. Van der Maelen et Van Erps soulignent que les Algériens, y compris l'opposition politique (ainsi que l'a mis en évidence l'audition par la commission, le 22 janvier 1998, de Mme Khalida Messaoudi), sont largement hostiles à toute immixtion et qu'il est important de respecter la souveraineté algérienne.

M. Van der Maelen ajoute que toute tentative d'imposer une commission d'enquête internationale risquerait dès lors d'être contre-productive. De toute manière, la solution à la situation actuelle devra venir des Algériens eux-mêmes.

Het is derhalve wenselijk de ontluikende Algerijnse democratie te steunen door een dialoog aan te vatten met de plaatselijke parlementsleden.

De heer Gehlen meent dat het er in de eerste plaats om gaat dat de geplande onderzoekscommissie onafhankelijk en onpartijdig zou zijn.

Zo nodig zou die commissie dus Algerijns kunnen zijn en kunnen samenwerken met de Verenigde Naties.

De heer Van Erps van zijn kant is niet erg te vinden voor zo'n VN-toezicht.

Om dezelfde redenen staan ook *de heren Van der Maelen en Van Erps* terughoudend tegenover de idee om de Verenigde Naties voor te stellen een speciale gezant naar Algerije te sturen.

— over de situatie van de asielzoekers :

De heren Van Erps en de Donnée vinden dat de van de Belgische regering gevraagde houding ten aanzien van de vluchtelingen genuanceerder zou moeten zijn. Het zou niet mogen zijn dat België, door te beslissen geen enkele uitgeprocedeerde Algerijnse asielzoeker meer te repatriëren en de betrokkenen een tot het einde van de Algerijnse crisis geldige voorlopige verblijfsvergunning toe te kennen, zoals gevraagd door de indieners van het voorstel, op die manier zijn deuren wagenwijd openzet voor de eigenlijke aanridders van slachtpartijen.

*
* *

De minister van Buitenlandse Zaken maakt de volgende opmerkingen:

— Het lijkt geen twijfel dat de verantwoordelijken van de slachtpartijen waarvan onschuldige dorpsbewoners het slachtoffer zijn, tot de GIA behoren. Dat blijkt overigens uit getuigenissen van overlevenden. De GIA eist die misdaden trouwens op. De democratische oppositie en de burgers zijn daar even zeker van als de vrije pers.

— Men mag de «overheid» niet over een kam scheuren met de leden van de GIA, die verloren zijn voor de politiek. Algerije is weliswaar geen democratie naar Westers model. Daar staat echter tegenover dat de overheid – goed- of kwaadschiks – een democratiseringsproces op gang heeft gebracht. Het Algerijnse parlement telt momenteel vertegenwoordigers van meer dan tien politieke partijen, waarvan er drie van fundamentalistische strekking zijn (met name de MSP-partij (ex-Hamas) van sjeik Nannah, een «gematigde» fundamentalistische partij, zit zelfs in de regeringscoalitie). Het is dus on-

Dans ces conditions, il est préférable de soutenir la démocratie naissante en Algérie en entamant un dialogue avec ses parlementaires.

M. Gehlen estime que l'essentiel est que la commission d'enquête à constituer soit indépendante et impartiale. Le cas échéant, elle pourrait donc être algérienne et travailler en collaboration avec les Nations unies.

M. Van Erps est par contre réticent à une telle tutelle onusienne.

Pour les mêmes raisons, *MM. Van der Maelen et Van Erps* sont réticents à l'idée de proposer aux Nations unies de désigner un envoyé spécial en Algérie.

— Sur la situation des demandeurs d'asile :

MM. Van Erps et de Donnée estiment que l'attitude demandée au gouvernement belge en ce qui concerne les réfugiés devrait être davantage nuancée : il ne faudrait pas, en décidant de ne plus rapatrier aucun demandeur d'asile algérien débouté et de leur accorder un permis de séjour provisoire jusqu'à la fin de la crise algérienne, comme le demandent les auteurs de la proposition, que la Belgique ouvre ainsi largement sa porte aux auteurs de massacres eux-mêmes.

*
* *

Le ministre des affaires étrangères communique les observations suivantes :

— Il ne fait aucun doute que les responsables des massacres de villageois innocents sont les GIA. Les survivants peuvent en témoigner. Les GIA revendiquent leurs crimes. L'opposition démocratique et la société civile algériennes en sont convaincues, tout comme la presse non gouvernementale.

— On ne peut mettre sur pied d'égalité le pouvoir et les GIA, politiquement irrécupérables. Il est vrai que l'Algérie n'est pas une démocratie à l'occidentale. Il est par contre tout aussi vrai que le pouvoir a entamé – bon gré, mal gré – un processus de démocratisation. A l'heure actuelle, le parlement algérien compte des représentants de plus de dix partis politiques, dont trois partis de tendance fondamentaliste (le parti MSP – ex-Hamas – du Sheikh Nannah, un parti fondamentaliste «modéré» fait même partie de la coalition gouvernementale). Il est donc erroné de présenter la conflit algérien comme un conflit entre

juist het Algerijnse conflict voor te stellen als een conflict tussen een autoritair gezag en gewapende islamisten die, «doordat zij niet kunnen deelnemen aan het politieke leven, ongelukkigerwijs alleen hun stem kunnen laten horen door hun toevlucht te nemen tot geweld».

— De overheid heeft begrepen dat democratisering en liberalisering noodzakelijk zijn. Zij probeert ook het bedrijfsleven te liberaliseren : voor de eerste keer in de geschiedenis van Algerije werkt het land samen met het IMF en met de Wereldbank en tracht het een strategie van economische hervormingen uit te werken.

— Ten slotte kan niet worden geloofend dat de overheid nog altijd en overal overheerst en nog altijd veel autoritaire trekken vertoont. Het is ook waar dat zij begonnen is met een liberalisering en democratisering en dat de politieke partijen de NGO's, de vakbonden... zich inspannen voor een verruimingsoperatie. De overheid moet worden aangemoedigd om op de ingeslagen weg verder te gaan en de politieke partijen, de NGO's, de vakbonden en andere vertegenwoordigers van de civiele maatschappij verdienen ruggensteun om de hun geboden «vrijheidsruimte» helemaal op te vullen (cf. het werk van het Algerijnse parlement).

2. Opmerkingen op grond van amendement nr 1 (Stuk nr. 1296/2)

Mevrouw Schüttringer merkt op dat de gewelddaden niet uitsluitend op het conto van de GIA mogen worden geschreven.

Zij dient derhalve een *subamendement (nr 2)* in op amendement nr 1 tot wijziging van punt B van het beschikkend gedeelte.

Aansluitend op een opmerking van de *minister van Buitenlandse Zaken* dient *mevrouw Croes c.s.* een *amendement nr 3* in dat er eveneens toe strekt amendement nr 1 te subamenderen. Het strekt ertoe te preciseren dat de dialoog moet aangemoedigd worden «tussen alle partijen die afzien van geweld, geweldpleging veroordelen en in het raam van de grondwettelijke orde hun politieke actie voeren».

Ten slotte stelt *de heer Delizée* voor het woord «en» tussen het woord «overijld» en het woord «zonder» weg te laten (punt 1, laatste gedachtestreepje).

un pouvoir autoritaire et des islamistes armés, qui, «faute de pouvoir participer à la vie politique, sont malheureusement forcés de recourir à la violence pour pouvoir s'exprimer».

— Le pouvoir a compris qu'il faut démocratiser et libéraliser. Il essaie également de libéraliser l'économie : pour la première fois de l'histoire de l'Algérie, le pays coopère avec le FMI et la Banque mondiale et essaie de mettre en oeuvre une stratégie de réformes économiques.

— En conclusion, il est incontestable que le pouvoir reste dominant et que bon nombre de ses traits restent autoritaires. Il est également vrai qu'il a entamé une libéralisation et une démocratisation, que les partis politiques, les ONG, les syndicats, ... s'emploient à élargir. Il convient de stimuler les partis politiques, les ONG, syndicats et autres représentants de la société civile à remplir pleinement les «espaces de liberté» qui leur sont offerts (cfr. le travail du parlement algérien).

2. Observations sur la base de l'amendement n° 1 (Doc. 1296/2)

Mme Schüttringer fait observer que les actes de violence ne sont pas uniquement le fait du GIA. En conséquence, elle dépose un *sous-amendement* à l'amendement n° 1 (n° 2) visant à modifier le point B du dispositif.

A la suite d'une observation du *ministre des affaires étrangères*, *Mme Croes et consorts* déposent un amendement n° 3, tendant également à sous-amender l'amendement n° 1. Il vise à préciser que c'est «entre toutes les parties qui renoncent à la violence, condamnent le recours à la violence et mènent leur action politique dans le cadre de l'ordre constitutionnel» que le dialogue doit être encouragé.

Enfin, *M. Delizée* propose la suppression du mot «et» entre les mots «rapatrié sur-le-champ» et «sans enquête approfondie» (Point 1, dernier tiret).

III. STEMMINGEN

Subamendement nr. 2 van mevrouw Schüttringer, subamendement nr. 3 van mevrouw Croes c.s. alsmede amendement nr. 1 van mevrouw Croes c.s. (dat ertoe strekt de tekst van het voorstel te vervangen) worden achtereenvolgens eenparig aangenomen.

De rapporteur,

L. CROES-LIETEN

De voorzitter,

F.-X. de DONNÉA

III. VOTES

Le sous-amendement n° 2 de Mme Schüttringer, le sous-amendement n° 3 de Mme Croes et consorts et l'amendement n°1 de Mme Croes et consorts (ce dernier amendement remplaçant le texte de la proposition) sont successivement adoptés à l'unanimité.

La rapporteuse,

L. CROES-LIETEN

Le président,

F.-X. de DONNEA